

RÄJÄHTEIDEN LÄHTÖAINEET

Yleistä

Nyky-yhteiskunnassa lukuisia eri kemikaaleja käytetään päivittäin monenlaisissa teollisuusprosesseissa ja työtehtävissä sekä suurella ja monipuolisella kuluttajasektorilla. Kemikaaleja käytetään välituotteina muiden kemikaalien valmistuksessa, liuottimina, maalien valmistuksessa, elintarvikkeissa sekä lopputuotteissa, kuten puhdistusliuoksissa. Valtaosalla näistä kemikaaleista käydään laillista kauppaa, mutta joitakin kemikaaleja voidaan käyttää väärin koti- tai omatekoisten räjähteiden valmistukseen.

Terroristit ja muut rikolliset voivat ostaa näitä aineita avoimilta markkinoilta tai ottaa käyttöönsä laillisesti muuhun tarkoitukseen hankittuja kemikaaleja ja jo suhteellisen pienet määrät voivat riittää huomattavien räjähdemäärien valmistamiseen.

Siksi oli välttämätöntä rajoittaa sellaisten räjähteiden lähtöaineiden saatavuutta, joita voidaan käyttää väärin, mukaan lukien lähtöaineet, joita voidaan uuttaa seoksista. Jotta tähän tarpeeseen voitiin vastata, hyväksyttiin 15.1.2013 Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) N:o 98/2013, räjähteiden lähtöaineiden markkinoille saattamisesta ja käytöstä. Tämän lisäksi asetuksen kansallisesta toimeenpanosta on säädetty kansallisella lailla 6537/2014. Rajoitusta on alettu soveltaa 2.9.2014 alkaen.

Rajoitettu toiminta

Räjähteiden lähtöaine –rajoitus koskee vain yksityistä maahantuontia. Tämä tarkoittaa, että ammatti-, liike- tai elinkeinotoiminnassa tapahtuva räjähteiden lähtöaineiden maahantuonti on vapaata. tällainen toiminta kuitenkin edellyttää, että maahantuotavan aineen ja tarkoituksen on oltava yhteydessä tuojan tavanomaiseen ammatti-, liike, tai elinkeinotoimintaan. Muussa tapauksessa kyse on yksityisestä maahantuonnista. Yksityinen tuonti jakautuu kahteen eri osa-alueeseen eli rahtina, postin tai muiden kuriirien välityksellä toteutettuun maahantuontiin sekä matkustajien henkilökohtaisina tuomisina tapahtuvaan tuontiin. Molemmat osa-alueet ovat tämän rajoituksen piirissä.

Maahantuonnilla tarkoitetaan tässä yhteydessä kaikkia toimia, joilla räjähteiden lähtöaine tuodaan fyysisesti Suomen alueelle joko toisesta jäsenvaltiosta tai kolmannesta maasta. Tullimenettelyllä tai tulliselvitysmuodolla ei ole merkitystä, vaan rajoitus koskee kaikkea fyysistä saapumista Suomeen.

EU-asetuksella on säädetty niistä aineista ja pitoisuuksista, joita on pidettävä tämän rajoituksen mukaisina räjähteiden lähtöaineina. Rajoitus koskee alla olevassa taulukossa lueteltuja aineita sellaisinaan. Lisäksi rajoitus koskee näitä aineita sisältäviä muita aineita tai seoksia, joissa näiden rajoitettujen aineiden pitoisuus on suurempi kuin taulukossa esitetty raja-arvo. Mikäli rajoitetun aineen pitoisuus on yhtä suuri tai pienempi kuin taulukossa esitetty raja-arvo, niin räjähteiden lähtöaineiden rajoitusta ei sovelleta tällaiseen aineeseen/seokseen. Pyrotekniset tuotteet ja lääkereseptin perusteella saatavat lääkkeet on jätetty asetuksen soveltamisalan ulkopuolelle. Elintarvikkeet ja rehut eivät yleensä

sisällä suuria määriä rajoitettuja räjähteiden lähtöaineita, minkä vuoksi asetuksen vaatimuksia ei sovelleta myöskään niihin.

Aine	Raja-arvo	Yhdistetyn nimikkeistön (CN) 28 tai 29 ryhmän 1 huomautuksen vaatimukset täyttävän erillisen kemiallisesti määritetyn yhdisteen yhdistetyn nimikkeistön koodi (CN-koodi) ⁽¹⁾	Sellaisen seoksen yhdistetyn nimikkeistön (CN) koodi, jossa ei ole sellaisia ainesosia (esim. elohopeaa, maa-jalometalleja, harvinaisia maametalleja tai radioaktiivisia aineita), joiden perusteella se voitaisiin luokitella johonkin toiseen CN-koodiin ⁽¹⁾	EY-numero	CAS-numero
Vetyperoksidi	12 paino-%	2847 00 00	3824 90 97	231-765-0	7722-84-1
Nitrometaani	30 paino-%	2904 20 00	3824 90 97	200-876-6	75-52-5
Typpihappo	3 paino-%	2808 00 00	3824 90 97	231-714-2	7697-37-2
Kaliumkloraaatti	40 paino-%	2829 19 00	3824 90 97	223-289-7	3811-04-9
Kalium-perkloraaatti	40 paino-%	2829 90 10	3824 90 97	231-912-9	7778-74-7
Natriumkloraaatti	40 paino-%	2829 11 00	3824 90 97	231-887-4	7775-09-9
Natrium-perkloraaatti	40 paino-%	2829 90 10	3824 90 97	231-511-9	7601-89-0

⁽¹⁾ Komission asetus (EY) N:o 948/2009 (EUVL L 287, 31.10.2009, s. 1).

Myös alla lueteltuja nimiä voidaan käyttää viitattaessa näihin asetuksessa mainittuihin aineisiin. Luettelot eivät ole kaikenkattavia, ne on tarkoitettu antamaan vain viitteellistä tietoa.

Vetyperoksidi:

- peroksidi
- dioksidaani
- vetydioksidi

Nitrometaani

- nitrokarboli

Typpihappo

- aqua fortis
- savuava typpihappo

Perkloraatit

- kloraaatti (VII)
- hyperkloraaatti

Kloraatit:

- kloraaatti (V)

Eri osapuolten velvollisuudet

Lupaviranomainen Suomessa on Poliisihallitus (POHA) ja se harkitsee luvan voimassaoloajan ja -tavan. Lupa voi olla voimassa joko yhtä tai useampaa käyttökertaa varten enintään kolmen vuoden ajan. Yksi lupa koskee aina kuitenkin vain yhtä räjähteiden lähtöainetta. POHA voi tarvittaessa keskeyttää luvan voimassaolon tai peruuttaa luvan.

Yllä olevassa taulukossa säädetyn mukaisia rajoitettua aineita maahantuovien yksityishenkilöiden on haettava ja saatava kyseistä ainetta koskeva lähtöainelupa POHA:lta ennen aineen maahantuontia Suomeen.

Tulli on räjähteiden lähtöaineiden maahantuontia valvova viranomainen ja Tullilla on oikeus pyytää maahantuonnin yhteydessä lähtöainelupa nähtäväksi ja räjähteiden lähtöainetta maahantuovan yksityishenkilön on esitettävä alkuperäinen lupa ja sen mukainen tuote Tullille, kun Tulli sitä pyytää. Tulli ainoastaan varmistaa asianmukaisen luvan olemassa olon, mutta ei tee siihen merkintöjä. Luvan on aina oltava alkuperäinen ja malli lähtöaineluvasta on liitteessä 1. Suomessa tunnustetaan myös muiden EU-maiden toimivaltaisten viranomaisten myöntämät räjähteiden lähtöaineluvat, jotka ovat tietosisällöiltään vastaavia POHA:n lupien kanssa.

Säädösten vastainen toiminta

Tulli on lähtöaineiden maahantuontia valvova viranomainen ja Tullilla on oikeus ottaa haltuunsa ilman asianmukaista lähtöainelupaa maahantuotava aine. Tullin haltuun ottamiin räjähteiden lähtöaineisiin sovelletaan, mitä Tullilain 35 §:n 2 momentissa säädetään. Rangaistuksesta säädetään kansallisen lähtöainelain 12 §:ssä, jonka mukaan joka tahallaan tai törkeästä huolimattomuudesta maahantuo räjähteiden lähtöainetta ilman lähtöainelupaa on tuomittava räjähteiden lähtöainerikkomuksesta sakkoon.

Säädökset

- Laki räjähteiden lähtöaineiden markkinoille saattamisesta ja käytöstä 653/2014
- Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) N:o 98/2013

Liite 1 — Luvan malli

Malli asiakirjasta, joka todistaa, että yleisön edustajalla on lupa hankkia, tuoda, pitää hallussaan ja käyttää rajoitettuja räjähteiden lähtöaineita, jotka on määritelty räjähteiden lähtöaineiden markkinoille saattamisesta ja käytöstä annetun asetuksen (EU 98/2013) liitteessä I.

1. Yleisön edustaja (nimi ja osoite)

Nimi:

Henkilöasiakirjan numero:

Osoite:

Maa:

Puhelinnumero:

Sähköposti:

2. Luvan numero:**3. Lupa yksittäistä käyttökertaa tai useaa käyttökertaa varten *rastita***

() rajoitetun lähtöaineen yksittäinen hankinta, tuonti, hallussapito ja käyttö

lähtöaineen/-aineiden nimi:

enimmäismäärä:

enimmäispitoisuus:

luvanvarainen käyttö:

() rajoitetun lähtöaineen useampi hankinta, tuonti, hallussapito ja käyttö

lähtöaineen/-aineiden nimi:

enimmäismäärä, joka saa olla kerralla hallussa:

enimmäispitoisuus:

luvanvarainen käyttö:

4. Osoite, johon lähtöaine varastoidaan, jos eri kuin 1 kohdassa ja kansallisen lainsäädännön edellyttämä

Osoite:

5. Osoite, jossa lähtöainetta käytetään, jos eri kuin 1 kohdassa ja kansallisen lainsäädännön edellyttämä

Osoite:

6. [valtion nimi] myöntämä kirjallinen lupa 3 kohdassa mainitun rajoitetun lähtöaineen/-aineiden hankintaan, tuontiin, hallussapitoon ja käyttöön:

Toimivaltaisen viranomaisen nimi:

Voimassa ajalla _____ – _____

Lupa sovellettavat erityisvaatimukset:

() kyllä, tämä lupa on voimassa vain siihen liitettyjen erityisvaatimusten ehdoilla

() Ei

Leima ja/tai allekirjoitus: